

2003-cü ilin dekabrında ulu öndər Heydər Əliyevin vəfat etməsi barədə xəbər bütün Azərbaycan xalqının, dostlarımızın dərin kədərinə səbəb oldu. Bu təsadüfi deyildi. Heydər Əliyev bütün şüurlu həyatını Azərbaycana, canından çox sevdiyi bu xalqına, vətəninə həsr etmişdi. Xalqına göstərdiyi misilsiz xidmətlərinə görə Heydər Əliyev ümummilli lider səviyyəsinə yüksəlmişdi.

Heydər Əliyev 1969-cu ilin iyulun 14-də o vaxt SSRİ-nin tərkibində olan Azərbaycan Respublikasında ən yüksək siyasi vəzifə sayılan Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birin-

17 ali məktəb, 4605 kitabxana, 1680 klub və mədəniyyət evi fəaliyyət göstərirdi. Bu illərdə 17000-dən artıq azərbaycanlı gənc SSRİ-nin 170-ə qədər aparıcı ali məktəbinə göndərilmişdi.

Bu tədbirlər dahi siyasətçi tərəfindən Azərbaycanın gələcək müstəqillik dövrünə hazırlığının ilkin mərhələsi, bünövrəsi idi.

1980-ci illərin sonu 1990-cı illərin əvvəllərində bütün dünyada, xüsusən sosialist düşürgəsində və SSRİ-də baş verən hadisələr Azərbaycana təsirsiz ötürülmədi. Daha doğrusu Azərbaycan üçün ağırlı keçdi. Belə ki, SSRİ-nin dağılması bu imperiyaya daxil olan mütə-

bilməzdi, buna haqqı yox idi. Əgər belə bir iş baş versə, onlar əsrlər boyu xalqın qarşısında günahkar qalarlar...".

Ulu öndər 1993-cü ilin iyun ayının 9-da Bakıya gəldi. 15 iyunda Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sədri, 3 oktyabr 1993-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilən Heydər Əliyev tarixdə görünməmiş böyük siyasi ustalıqla təlatümlərlə çalxalanan Azərbaycanda vəziyyəti normal məcraya yönəltdi.

1995-ci ilin noyabrında müstəqil Azərbaycan Respublikasının dünyanın qabaqcıl, dünyəvi, demokratik ölkələrinin konstitusiyalarının təcrübəsindən

Heydər Əliyevdən müdrik kəlamlar

◊Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bizim üçün ən əziz, ən qiymətli nailiyyətdir və bu nailiyyəti, dövlət müstəqilliyimizi biz daim qoruyub saxlayacağıq.

◊Mən həyatımı insanlara səadət gətirməyə həsr etmişəm, daim xalqımın bu günü və sabahı ilə yaşamışam. Həyatımı millətimin, xalqımın rifahının yaxşılaşmasına, Azərbaycanda qurub-yaratmağa həsr etmişəm. Fəxr edirəm ki, həyatımın son on ili müstəqil dövlətimə xidmətdə keçib.

◊Biz çalışmalıyıq ki, yenidən müstəqilliyini əldə etmiş Azərbaycan bütün dünyada öz tarixi nailiyyətini, milli ənənələrini nümayiş etdirə bilsin.

◊Tariximizi olduğu kimi qəbul etmək, dərk etmək və olduğu kimi qiymətləndirmək lazımdır. Tarixi təhrif etmək də olmaz, tariximizdəki qara ləkələri, qara səhifələri unutmaq da.

◊Biz öz milli ideyamız haqqında düşünməliyik. Milli ideologiya heç şübhəsiz bizim tarixi keçmişimizlə millətimizin adət və ənənələri ilə, bizim xüsusiyyətlərimizlə, xalqımızın və dövlətimizin bugünü və gələcəyi ilə bağlı olmalıdır.

◊Dövlət inamsızlıq üzərində qurula bilər, ədalətsizlik üzərində yox.

◊Dilimiz zəngindir, çox ahəngdar dildir, dilimizin söz ehtiyatı çox böyükdür. Şəxsən mən bu dili sevirəm.

◊Yalnız milli birliyə, ictimai-siyasi sabitliyə malik iqtisadiyyatı dinamik inkişaf edən, güclü dövlət təsisatları olan, demokratik və vətəndaş cəmiyyətinə əsaslanan müstəqil dövlətlə hər şeyi, o cümlədən ərazi bütövlüyünü və digər məsələləri həll etmək olar.

◊XXI əsr gənclərin əsridir. Siz gənclər Azərbaycanın bu günü və gələcəyisiniz. Sizlərin üzərinə böyük vəzifələr düşür. Biz müstəqil Azərbaycanın taleyini sizə etibar edəcəyik, tapşıracağıq. Ona görə də Azərbaycanı, Azərbaycan dövlətini yaşatmaq inkişaf etdirmək üçün hazır olun.

◊Xalq milli əhval-ruhiyyə ilə milli mənlilik zirvəsinə qalxarsa, onun başında duran adamlar isə öz şəxsi mənafeələrinə görə xalqın başından basırlarsa, bax bu, xalqın ən böyük faciəsidir.

◊Quran-şərifin bizə verdiyi tövsiyələr, dərs, göstərdiyi yollar paklığa, düzlüyə, doğruluğa, sədaqətə, qəhrəmanlığa, cəsərə, cəsurluğa dəvət edən tələblərdir, tövsiyələrdir.

◊Cəmiyyətin gələcək tərəqqisi bir çox cəhətdən indi gənclərimizə nəyi və necə öyrətməyimizdən asılı olacaqdır.

◊Rəhbərlik etmək, yəni adamları öyrətmək və tərbiyələndirmək üçün gərək mənəvi haqqın olsun.

**Topladı:
N. ATAKIŞIYEV.**

Ulu öndərlə vıda günləri

ci katibi vəzifəsinə seçilmişdi. Çox qısa müddətdən sonra—5 avqust 1969-cu ildə Heydər Əliyev o dövr üçün ümumrespublika toplantısı sayıla bilən Azərbaycan KP MK-nın plenumunda respublikanın siyasi, sosial-iqtisadi və mədəni həyatını dərinlən təhlil etdi. Ulu öndər qeyd olunan sahələrdə ciddi nöqsanlara yol verildiyini qeyd etməklə yanaşı bu nöqsanların aradan qaldırılması yollarını da böyük siyasətçi səriştəsi ilə göstərdi.

Heydər Əliyev qısa müddətdə respublikada idarəçilik sistemini təkmilləşdirdi. Kadrlara qarşı tələbkarlıq yüksəldi, rüşvətçuluğa, korrupsiyaya qarşı ciddi mübarizə başlandı. Sovet hakimiyyəti tarixində ilk dəfə sosialist cəmiyyətində rüşvət və korrupsiya kimi halların olduğu və onlara qarşı mübarizənin vacibliyi Azərbaycan KP MK-nın avqust plenumunda etiraf edildi. Azərbaycanın qısa müddətdə sosial-iqtisadi və mədəni inkişafı Heydər Əliyev SSRİ rəhbərliyində böyük nüfuz qazandırdı. Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi XX əsrin 70—80-ci illəri vətənimizin sosial-iqtisadi və mədəni yüksəliş dövrü kimi səciyyələnir. Həmin illərdə Azərbaycanda 250-dən çox fabrik və zavod istifadəyə verildi, 630 min nəfərlik yeni iş yeri yaradıldı. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə SSRİ hökuməti respublikamızda xalq təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi üçün 5 mühüm qərar qəbul etdi. 1971—1985-ci illərdə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafına sərmayə qoyuluşu əvvəlki 50 ildəki sərmayə qoyuluşundan 2,1 dəfə çox idi.

70-ci illərdə sənayedə struktur dəyişiklikləri sürətlə davam edirdi. Bakı Məişət Kondisionerləri Zavodu, "Ulduz", "Azov" cihəzqayırma zavodları və sair bu kimi onlarla zavod və fabrik yeni strukturlara daxil idi. 1969—82-ci illərdə Azərbaycanda kənd təsərrüfatı misilsiz inkişaf yolu keçdi. Bu da kəndlərimizin simasının bütünlüklə yenilənməsinə, insanların rifahının yüksəlməsinə gətirib çıxardı. Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyinin sovet dönmində respublikamızda təhsilin, mədəniyyətin, səhiyyənin səviyyəsi də sürətlə yüksəldi.

1985-ci ildə respublikamızda 4534 ümumtəhsil, 182 peşə, 177 orta ixtisas,

fiq respublikaların öz müstəqilliyini elan etməsinə yol açdı. Ancaq mənfur qonşumuz ermənilərin Azərbaycana qarşı ərazi iddiası, bu zəmində silahlı münaqişələrin baş verməsi, bir milyondan artıq soydaşımızın erməni vəhşilərinin təqsiri üzündən qaçqın və köçkün halına düşməsi Azərbaycanda vəziyyəti çox mürəkkəbləşdirmişdi. Respublikada ayrı-ayrı qruplar arasında baş verən hakimiyyət davası da xaos və anarxiyanı dərinləşdirirdi.

1987-ci ilin oktyabrından Heydər Əliyev hakimiyyətdən uzaqlaşdırılmışdı. Bir-birini sürətlə əvəz edən naşı hakimiyyətlər Azərbaycanda vəziyyətə nəzarət edə bilmirdilər.

Yaranmış vəziyyətdən istifadə edən ermənilər Dağlıq Qarabağdakı soydaşlarımızı öz doğma torpaqlarından qovduqdan sonra, bir-birinin ardınca Dağlıq Qarabağın ətrafındakı rayonları da işğal etməyə başladılar.

Hakimiyyət davası 1993-cü ilin may ayında özünün ən yüksək zirvəsinə çatdı. Gəncə şəhərində məskən salmış hərbi müxalifət həmin il may ayının sonunda, iyunun əvvəlində hakimiyyətə qarşı açıq silahlı hərəkatə keçdi. İyunun 4-də hakimiyyətin hərbi müxalifəti zərərsizləşdirmək üçün başladığı əməliyyat uğursuzluqla nəticələndi. Ölkədə yaranmış vəziyyət Azərbaycanın müstəqilliyinin itirilməsinə, parçalanmasına gətirib çıxara bilərdi. Vəziyyətin çıxılmaz olduğunu hiss edən xalqımız ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışının yeganə çıxış yolu olduğunu başa düşərək onun təcili Bakıya gəlməsini tələb etdi. Xalqın təkidli tələbi qarşısında çıxılmaz vəziyyətə düşən və ölkəni idarə etməkdə aciz qalan AXC—Müsavat rəhbərliyi Heydər Əliyevi Bakıya dəvət etdi. Ulu öndər Heydər Əliyev xalqın, vətənin ağır günündə kənarında seyrçi qala bilməzdi. Yazıçı publisist, Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı Elmira Axundova özünün "Şüşə saray" bədii sənədli əsərində bu barədə yazır: "Heydər Əliyev qəti qərara gəldi: O, Bakıya gedəcək. İmkan verə bilməzdi ki, on illərlə yaratdıqlarını tamamilə söküb dağıtsınlar. Paytaxtın düz mərkəzində baş verəcək vətəndaş müharibəsi böyük faciyyəyə, sağalmaz bir yaraya dönərək ölkəni ölümcül vəziyyətə sala bilərdi. O, buna bir də yol verə

bəhrlənən ilk Konstitusiyası ümumxalq səsverməsi, referendum yolu ilə qəbul olundu. Sonra bütün qanunvericilik aktları tədricən Konstitusiyamıza uyğunlaşdırıldı. Azərbaycan insan hüquqları, gender bərabərliyi, təbiəti mühafizə və digər sahələrdə beynəlxalq səviyyəli aktlara qoşuldu. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının, Müstəqil Dövlətlər Birliyinin, Avropa Şurasının ATƏT-in tam hüquqlu üzvü oldu. Avropa İttifaqı ilə Şimali Atlantika Bloku (NATO) ilə əlaqələri möhkəmləndi.

Azərbaycan ulu öndərin rəhbərliyi ilə uğurlu iqtisadi inkişaf yoluna qədəm qoydu. Böyük xarici və daxili təzyiqlərə baxmayaraq «Əsrin müqaviləsi» adı ilə şöhrət qazanmış neft müqaviləsi bağlandı. Bu müqaviləyə dünyanın ən nəhəng və nüfuzlu neft şirkətləri qoşuldu.

Heydər Əliyev sözün əsl mənasında inqilabi hadisə sayıla biləcək torpaq islahatlarının təşəbbüscüsü, təşkilatçısı və icraçısı oldu. Müstəqil Dövlətlər Birliyi xəritəsində ilk dəfə olaraq Azərbaycanda torpaqlar əsl sahibinə—kəndlilərə birdəfəlik və əvəzsiz olaraq xüsusi müliyyəyə verildi.

Bütün bunlarla birlikdə Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqına göstərdiyi məhəbbətin, bağlılığın və sədaqətin ən böyük nümunəsi özünün yolunu uğurla davam etdirəcək varisin—İlham Əliyevin yetişdirilməsi və xalqa xidmət göstərməyə məsləhət bilməsi idi. İlham Əliyev ulu öndər Heydər Əliyevin xalqımızın, ölkəmizin inkişafı üçün müəyyənləşdirdiyi yolu uğurla, dahi rəhbərə layiq şəkildə davam etdirir.

12 dekabr 2003-cü il: Paytaxtımız Bakının mərkəzi Heydər Əliyev adına (o vaxtki Respublika sarayı) Sarayın qarşısındakı meydan, park və küçələr insan seli ilə qaynayır. Ulu öndərlə vidalaşmaq üçün ölkənin hər yerindən milyonlarla insan bu məkana toplaşib. Bir çox dövlətlərin və hökumətlərin başçıları, diplomatik korpusların rəhbərləri—Heydər Əliyev şəxsiyyətinə hörməti və məhəbbəti olan hər kəs buradadır. Hamı ulu öndəri son mənzilə yola salır. Allah sənə rəhmət etsin, dahi rəhbər. Özün olmasan da ideyaların, daim xalq üçün çırpınan ruhun həmişə bizimlə olacaqdır.

Qüdrət SƏMƏDOV.